

## **Huni Kang Hangin sa Uma mga Binalaybay**

**Gil S. Montinola**

### **GIYA KANAMUN SA UMA**

Giya kanamun sa uma,  
Kon mapisan kaw magtanum okra,  
May dapli run ikaw kon aga.  
Isampaw lang sa tinig-ang,  
Swak pa gid kon may sawsawan!  
Dahon kang kamote nga sinabawan,  
Tubig kag asin lang kinahanglan.  
Gapunghapungha run dayun sa pinggan!

Giya kanamun sa uma,  
Kon mapisan kaw mamugon,  
Sigurado, indi gid ikaw paggutumon!  
Hagbas, arado, labay, kag sab-og sa taramnanan,  
Duro kasadya, basta pag-abot kang garabay,  
Dapat may isa ka kahon nga nakatigana.

Giya kanamun sa uma,  
Kon pisü nga bisaya imo sagudon  
Libre run sa itlog, marimis pa nga sabawan.  
Paghigop kang linagpang imo gid matirawan.  
Ipares ang uga kag tabagak siputon hasta magsikag,  
Ang mga mumho sa pinggan indi gid mabilinan.

Giya kanamun sa uma,  
Kon mayad kaw lang sa imo tupad,  
Manamit nga tinola ang matuntung sa imo palad.  
Bayluhanay kang mga linuto, masadya!  
Basta indi lang ang waay pulos nga mga estorya.

Giya kanamun sa uma,  
Ang butlak kang adlaw sa aga,  
Paglaum kag handum sa amon bulsa.

Tinuro kang uran, kasadyahan kag kalipayan  
Kang mga paka kag sapat-sapat sa turugban  
Dugang duag ang kanta sa amon talinga.

Tuod, giya kanamun sa uma,  
Masadya ang pangabuhi kag kabuhi  
Pamilya iririmaw, halin sa lola kag lolo  
Kalipay pa gid kon magtinumpok mga apo.  
Maski asin lang ang dapli kon kaisa,  
Kay indi man mabakal ang kasadya.

## **DUNGGA**

May ihambal ako kanimo:  
Tulad, tama ka ramig ang dupoydupoy kang hangin.  
Ang linagating kang nagaisahanon nga atüp sa hibi kang uran,  
Ang hapdi kang pilas nga dara kang kilat,  
Dugangan kang daguob sa akün dughan,  
Kag ang masadya nga kananta kang sirümsirüm,  
Naga-imaw dugang sa dulom kang kagab-ihon.  
Nagapanalupsop sa akün bilog nga lawas.  
Dumduman ko dayun ang tanan, palangga.  
Hasta ang punta kang imo nga buhok.

## **PANGABAY**

Ginaayo ko nga mauran munog,  
Kay masunod ang luha ko ilog.

Ginaayo ko nga mabaha sulog,  
Para anudon ako baskog.

Ginaayo ko nga makasinggit tunog,  
Kay kabug-at kang akün limog.

Ginaayo ko nga manginduraan tülad,  
Kag mabatyagan ang pagsagap kang imo nga palad.

Ginaayo ko nga mag-untat pulaw,  
Kag indi rün magbugtaw-bugtaw...

Daad.

## PAGPATI SA PAGTUO

Amo dya ang una nga nagkaratabo:

Nagsunod ang akün lawas sa warik kang manubela.

Nagdungan ang singgit sa igüt kang karito sa aspalto.

Tama ka tingil ang nagtingob nga singgitan sa likod ko.

Gamayan lang nahapit kang karangkang nga jeep

ang bata nga ginadapit kang ana nanay sa kilid karsada.

Kita ko gid kay gapungko ako sa *front seat*, tupad ka drayber.

Nag-untat ti makadali ang kinalakala kang mga pasahero.

Nagtinurükay kag nag-usisaanay kon ano ang natabo.

Dayun nagsirinamo rün ang kumod-kumod. Ginturok

ko ang drayber nga ang panuruan sa dalan man sa gihapon.

Amo dya tana ang sunod nga nagkaratabo:

Nagdülog ang drayder sa *loading and unloading area*.

Ginhapulas kang drayber ang rosarito nga nasab-it sa ispiho,

sa ana atubangan dayon nangurus. Ginbalikid

ko ang bayi sa likod, waay rün nagakumod. Nagakutibkutib

ang bibig uyat ang rosarito halin sa gamay na nga buonbuon.

Nagtika ako sa guwa, sa atubangan kami kang simbahan.

Nakapaminsar ako: Nangurus ang drayber

kay naluwas sa disgrasya ang bata? Ukon,

nangurus ang drayber kay sa atubang kami ka simbahan?

Ma-an. Waay takün kamaan, basi kon puede man...

Pay ma-an. Waay man ako ti pamangkutan.

Kag daw karaw-ay man mamangkotanon. Naghipos

dülang takün, akün dülang dya. Basta. Basta nakita ko,

nanguros tana.

## **GUGMA**

**MATINGGAS NGA PARAY:**

Husto lang ako maghapay-hapay,  
waay ako ti ibato sa hangin. Madülos. Papüros.  
Basta. Indi gid takün magharük sa lupa.

**BILOG-BILOG NGA ADLAW:**

Sanag lang gid ang akün.

**MATINGGAS NGA PARAY:**

Man-an ko sa tinggas kang akün iyas,  
Indi lang ilig kang tubig ang bulig sa panggas.

**BILOG-BILOG NGA ADLAW:**

Kinanglan mo lang magtangra.

**MATINGGAS NGA PARAY:**

Kabudlay magpanilag. Tuman.  
Duro nagakatabo. Duro gid ka tama.  
Dali dulang kami magkit-anay kang garab.

**BILOG-BILOG NGA ADLAW:**

Marapit duman gani ang ginta-ipan.

## LIBÜG

Si Manang Glenda subra  
napulo katuig nga bulag sa bana.  
Tulad, may bag-o rün tana nga bana.  
Gulpi lang nag-abot ang una nga bana.  
Hala! Sigurado, ginamo gid dya. Balikanay,  
ang gusto nga matabo kang una. Bulaganay  
ang abi tana kang ikaduha. Nagalingin ang ulo  
ni Manang Glenda.

Ang una nga bana nagpahubog isa ka gab-i,  
sa tiangge nga balay ni Rosie. Lingin  
sa agua de pataranta. Kang nag-uli  
sa balay tungang gab-i: Singgitanay,  
sumbaganay, tampaanay, kag guramusay  
ang nagsumalangay. Ahay.

Si Manang Glenda subra  
napulo katuig nga bulag sa bana.  
Nagtawag pulis para ipadakop  
ang nagaminaoy nga bana, “Hay,  
ipapreso mo tapos ikaw man sa gihapon  
madul-ong bayo kag pagkaun adlaw-adlaw. Ay,  
ma-an.” dayun ginhawa dalom. Gani  
si Manang Glenda nagahinulsol  
nga nag-asawa tana ti duha!

